

ONDRAAGLIJK PSYCHISCH LIJDEN: LOTTE EN OTJE ANDERHALF JAAR LATER

Ze zijn nog steeds niet dik gezaaid, de hulpverleners die mee durven te gaan in de vraag van een patiënt om euthanasie. Helemaal moeilijk wordt het wanneer het ondraaglijke lijden niet lichamelijk, maar psychisch is. Het kan niet, het mag niet. Het is hulp bij zelfdoding en dat is strafbaar, denken velen.

De waarheid is genuanceerder: ook euthanasie wegens ondraaglijk psychisch lijden valt binnen de inmiddels bijna tien jaar oude euthanasiewet, op voorwaarde dat 'aan alle zorgvuldigheidscriteria is voldaan en drie artsen een positief advies hebben gegeven' (*psychiater Lieve Thienpont in DS 16 oktober 2010*).

Dat een mens ook op psychisch vlak uitbehandeld kan zijn, lijkt ondenkbaar. Maar wie therapie na therapie heeft gevolgd, netjes alle voorgeschreven medicatie heeft geslikt, er soms al een hele carrière in de psychiatrie op heeft zitten, is vroeg of laat misschien wel op: leeggepraat, suf gepiekerd, moe gehuild en - omdat het niet geholpen heeft - soms nog eenzamer dan voorheen.

Anderhalf jaar geleden had Lotte haar toestemming voor euthanasie al op zak. Voor Otje was de procedure in volle gang, maar ze besloot de aanvraag voorlopig stil te leggen. Is hun doodswens vandaag nog even prangend? En heeft het besef dat ze mogen sterven, ook op langere termijn rust gegeven - of juist niet?

Emotioneel verdoofd

'Ik hoor niet thuis op deze wereld. Dat vond ik als kind al. Het lijkt alsof de wereld ronddraait en ik vierkant. Ik voel me een vreemde, een marsmannetje. Dat gevoel is niet altijd even sterk, maar het gaat nooit weg.'

Lotte (33) is onwennig, nerveus. Nerveuzer dan voor het eerste interview. Het opiniestuk dat René Stockman, generale overste van de Broeders van Liefde, toen als reactie op het artikel schreef, heeft haar diep geraakt. 'Ik dacht dat gelovige mensen respectvol met anderen omgingen. Maar uit wat hij schreef,

Otje: 'De keuze om te sterven is even waardevol als de keuze om voort te leven'

bleek geen enkel respect. Hij gaf me het gevoel dat ik gewoon moest voortstrijden, terwijl ik al zo hard mijn best had gedaan. Ik ben ontzettend boos geweest op hem, maar die boosheid is overgegaan in verdriet. Ik vond dat hij, door mijn woorden te verdraaien, mijn ouders en mijn broer onrecht deed. Zij konden het relativeren, maar mij heeft het emotioneel uitgeput. Ik heb achteraf getwijfeld of ik wel met mijn verhaal naar buiten had mogen komen, maar gelukkig waren er ook veel positieve reacties. Die wogen uiteindelijk door.'

Lotte heeft lieve ouders, een trouwe vriendenkring en twee diploma's. Toch wordt ze gekweld door een fundamenteel gevoel van eenzaamheid. Na twee zelfmoordpogingen besloot ze een procedure voor euthanasie wegens ondraaglijk psychisch lijden te beginnen. Niet lang daarna volgde een verhelderende diagnose: Lotte heeft autisme.

September 2010 zou de maand van Lottes dood worden. Maar de geschokte reactie van haar broer, die kort daarna bijdraaide en zich begripvol toonde, deed haar besluiten het einde uit te stellen. Een nieuwe datum is er nog niet. Maar de gedachte te sterven laat haar zelden los.

De woning die Lotte deelde met enkele leeftijdsgenoten, moest afgebroken worden. Nu woont ze weer in bij haar ouders, in een aparte studio. 'Opnieuw afhankelijk worden van mijn ouders, viel me in het begin zwaar, maar nu merk ik dat het me goed doet. Ik ga mijn eigen gang, alleen koken en eten doen we samen. De laatste maanden van 2011 heb ik me diep ongelukkig gevoeld. Ik zat er helemaal door, ook fysiek. Alles deed pijn, ik was moe, ik was kapot. Ik heb toen een tijdlang zware medicatie gekregen, die me lichamelijk en emotioneel verdoofde. Dankzij de steun van mijn ouders heb ik in die periode een ziekenhuisopname kunnen vermijden.'

Gewetensnood

'Tijdens mijn laatste verblijf in een ziekenhuis waar ik wel nog terecht kon, bestookte een psychiatrisch verpleegkundige me met vragen als: "Besef je wel wat je je ouders aandoet?" Alsof ik me daarover niet suf heb gepiekerd. Natuurlijk besef ik dat, natuurlijk vind ik het verschrikkelijk voor hen. En natuurlijk voel ik me schuldig.'

'Alles is zo dubbel. Mijn ouders zeggen me nog steeds dat ze zich hebben neergelegd bij mijn beslissing. Het enige wat ze me vragen, is om de datum niet halsoverkop vast te leggen. Niet vandaag aan te kondigen dat ik morgen wil sterven. Ze willen voldoende tijd krijgen om zich voor te bereiden, en dat begrijp ik. Als ik écht vrij kon kiezen, dan zou ik het liefst morgen al sterven. Maar ik voel me extreem verantwoordelijk.'

'Mijn ouders houden veel van mij, en ik van hen. Nu ik hier woon, valt me soms op dat mijn moeder fysiek een beetje achteruitgaat. De gedachte dat ik haar in de steek zou moeten laten, doet pijn. Stel dat het straks nog slechter wordt, is het dan niet mijn verantwoordelijkheid om hier te blijven en voor mijn ouders te zorgen? Zou het fair zijn hen hier achter te laten met een onmetelijk groot verdriet?'

'Vaak leiden dingen die me een beetje blij